

Ս. ԳՐԱԿԱՆ

ՀԵԹԱՆՈՍԱՑ ԱՌԱՔԵԱԼԸ

ԳԼՈՒԽ ՈՒԹԵՐՈՐԻ

Պօղոս կը մնար Բար-Նարասին տունը, ծածկուած աչքերէ։ Իր կրայոյդ մտքին համար այս անգործութիւնը աւելի քան տա-
ժանելի էր։ Սիրտը այժմ հնոցի վերածուած զուրա կը թափէր պղնձակուտ իր զգացում-
ները։ Կ'զգար թէ Տէրով ձեռքն էր որ կը շարժէր իր բազմաձայն հոգիին լարերը։ Ճշմարտութեան փայլակէն յետոյ, կ'ուզէր որ խաղաղօրէն քաղցրանային իր վիշտերը, ողկոյզն ինչպէս կ'ամբարին տակ որ-
թատունկէին։ Կ'ուզէր բացուիլ իր ամբողջ հոգիովը օրերուն այս նորահանդէս, վերածելով մութերուն ծոց թափող իր արցունք-
ները բոցերու։ Չատուիլ մահէն եւ բաժնել մահը մահուան հետ։ Մարդուն հոգեւոր կեանքը նուիրական գետին մըն էր իրեն հա-
մար, եւ ինչ որ կը մեղանչէր անոր դէմ, սրբապղծութիւն կը թուէր իրեն։ Արեւմտար ինքզինքը դնել կ'ուզէր Յիսուսի դատին թ սպաս, եւ ոչ մէկ գին անկէ աւելի բարձր կրնար արժեք իրեն համար։ Արժէքներու յեղաշրջման այս պնակատութիւնը՝ սեւեռու-
կէտն էր իր մտքին։

Պետրոսի եւ Յակոբոս Տեառնեղբայր հետ ունեցած իր հանդիպումները յուսախար ը-
րած էին զինքը։ Պետրոս վառվռուն եւ միա-
միա հաւատքի այդ տրպարը, չիոթ պատա-
հարներէ դիւրին պղտորող եւ նոյնքան ա-
րագ սրայծառացող փորձիկ Նշոյլէ մը, հա-
կառակ տարիներու իր փորձառութեանը, կը չփոթէր հաւատքը հաւատարմիքին հետ, ա-
ռանց դատարողել կարենալու տեսիլքը իր շուքէն։ Իր մտածումները դիւրին գիծ կը փոխէին, համաձայն տեղին ու պատահա-
րին։ Չունէր անհրաժեշտ ծանօթութիւնը բնկերութեան վերին խաւերուն, իր գիտու-
թիւնը Յիսուսի մասին շինուած էր անհը-

նարին սխալներէ, սրբազրուած միշտ Տի-
րով կողմէ։ Մտածելը կերպ մըն էր ճշմար-
տութիւնները տեսնելու, սակայն տեսիլքն ու
դէմիանդիմանութիւնը՝ լրումն էր ճշմար-
տութեան։

Տեառնեղբայրը սրբութեան եւ օրէնքի
մարդն էր, առարկայ երկիւղած մեծարան-
քի։ Ճշմարտեղեաց հոգի մը, կարծրակնակ եւ
օտարամեք միտումներով։ Լայնութեան եւ
հաւատարակչութեան այս պակասը ուն-
կարելի կ'ընէին զինքը, կարենալ ըլլայո-
թէ ճշմարտութեան եւ թէ ժամանակ մար-
դը։ Այս է պատճառը որ մարդիկ շատ յա-
ճախ կը ձգտին հոգեպաշտութեան եւ կ'ա-
ռաջնորդուին ճշմանկեցութեան։ Խղճմտօրէն
կը ջանան հեռու մնալ մեղքէն՝ եւ կ'ինան
օրէնքի լուծին ներքեւ, անտեսելով մարդ-
կային ազատութիւնը։ Լրջամիտները բու-
ռոն, խանդոտները մոլեռանդ, չափաւորնե-
րը՝ վարանոտ կը դառնան։ Պետրոսն ու Յա-
կոբոսը իրենց առաքելութեանը մէջ կը մը-
նային հաւատարիմ Հին Ուխտի ուղղութեան
եւ մարդկայինքու հրահանգին։ Հեթանոս-
ները ըստ իրենց կրնային փրկուիլ Յիսու-
սով, ընդունելով հրէական հաւատալիքն ու
աւանդութիւնը, որովհետեւ փրկութիւնը
Հրէից էր խոստացուած։

Պօղոս վերի խաւի մարդ էր եւ իր պատ-
րաստութեամբ տարբեր միւսներէն։ Մեծ
կամք մը եւ բարասխուն խիղճ մը, որ իր հո-
գիով չօչափած էր ճշմարտութիւնը։ Կըզ-
գար թէ անհրաժեշտ էր ազատագրել Աւե-
տարանը հրէութեան կապանքներէն եւ մարդ-
կութեան կրօնը դարձնել զայն։ Մովսէսին
Օրէնքն ու Իսրայէլի նախապաշարումները
կը կաշկանդէին անոր տիեզերահայեացի սը-
լացքը։ Օրէնքը անգոր էր այլեւս փրկու-

թեան համար, երբ աստուածային ընտրութիւնը յանկարծայայտ կուգար իր ամենակարողութեամբը եւ բացարձակ ազատութեան նկարագրով՝ նոր ահօս մը բանալու մարդկային պատմութեան մէջ:

Գիշեր մը Պօղոս երկար խօսեցաւ Պետրոսին եւ Տեառնեղբօր, յայտնելով թէ հեթանոսներն ալ Աստուծոյ որդիներն էին, իրենց հաւատքով ի Քրիստոս: Եկող Մեսիան հետեւաբար իբրեւ Որդի Աստուծոյ, տէրն էր երկնքի եւ երկրի եւ բոլոր արարածներուն: Իր ծնունդով, մահով եւ յարութեամբ, կործանած էր մեղքը եւ ջնջած Օրէնքը, որ ծնունդ առած էր մեղքին:

Մեր Տէրը, ըսաւ Պետրոս, երբ ի կենդանութեան էր, կ'ըսէր մեզի յաճախ թէ չէր եկած ջնջելու Օրէնքը, այլ ամբողջացնելու զայն: Փրկութեան գործը քանդումի արարք է, այլ կատարելագործութեան եւ ամբողջացման: Բնութեան մէջ քանդում չկայ, հոն բոլոր ուժերը կեանքը անուժի եւ կատարելագործման կ'առաջնորդեն: Կործանումները արկածներ են միայն, զորս կեանքի բնականոն ընթացքն է:

Սակայն մի՛ մոռնար, յարեց Պօղոս, որ Յիսուսի հոգեւոր կեանքին օրէնքը ազատագրեց զմեզ մեղքի եւ մահուան օրէնքէն: Նոր Օրէնք մը միայն կրնայ իրապէս ազատ կացուցանել մարդը հին օրէնքէ մը: Ժիզբորն ու փափաքները եւ հինցած բարեացականութիւնները չեն կրնար ազատել մարդերն ու ազգերը, եթէ անոնք նոր օրէնքով մը երաշխաւորուած չեն: Մի մոռնար նոյնպէս թէ խորութիւնն ու բաժանումը կործանման տանող յլլոծուն միջոցներ են: Աստուած Հայրն է նաեւ հեթանոսներուն, եւ Մեսիան եկած է բոլորնալ մարդկութեանը համար: Հին Ուխտի օրէնքներն ու աւանդութիւնները մեր հասակին չափով ու գործին տարողութեամբ գոյաւորուած էին, Յիսուսով աշխարհ բերուած ճշմարտութիւնը տիեզերական է եւ անժամանակ, եւ միայն Հրէից երկրով եւ Ժողովուրդով չի կրնար սահմանափակուիլ: Իսրայէլի ընտրութեամբ վերջ չի տրուի Աստուծոյ աշխարհի նկատմամբ ունեցած հոգածութեան: Իսրայէլը առաջին բաժնեկիցն է միայն մարդկութեան վերապահուած մեծ շնորհին եւ

փրկագործութեան: Օրէնքը Աստուծոյ վերջին խօսքը չէ, այլ պատրաստութեան միջոց մը մեծ գալիքին, այլապէս Աստուծոյ պէտք պիտի չտեսներ իր Որդին դրկելու աշխարհ: Յետոյ Յիսուսով բերուած նորը չի կրնար հաշուելի հինին հետ, ինչպէս նոր գինին չի լեցուիլ հին տիկերու մէջ: Պենեքի չոր ու մաշած հասկացողութիւնները չեն կրնար հաշուելի ճառագայթի քաղցրութիւն եւ առտուան ցօղի թարմութիւն ունեցող նորին հետ: Որքան ատեն որ հինը կը մնայ կարելի է չընդունիլ նորը:

Տեսնեցիքայրը ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընէր եւ կը զարմանար Պօղոսի, իրեն համար, այս նորագիտ տեսութիւններու վերայ: Վնահասկնայի են խօսքերդ, եղբայր Պօղոս, ըսել կ'ուզէք թէ Մեսիան եկած է կատարելագործելու զԱստուած՝ կոտորածները միայն կը հաւատան թէ իրենց աստուածները կը յառաջիմէն ժամանակի ընթացքին: Մեսիան եկած է կատարելութեան տանելու մարդը եւ պատրաստելու աշխարհը փրկութեան գործին: Սկիզբն իմաստութեան երկիւղն է Աստուծոյ, իսկ ըստ խօսքերուդ մէջ չկայ այդ երկիւղը:

— Ձեր այս ըսածները ճիշդ էին մինչև Մեսիայի գալուստը, անկէ առաջ բաւական էր Օրէնքով արտայայտուած երկիւղը Աստուծոյ նկատմամբ, սակայն Մեսիան ազատագրեց մեզ երկիւղէն եւ մօտեցուց Աստուծոյ, սակէ յետոյ մենք կը ծառայենք Տիրով սիրով, բայց աներկիւղ: Ես մեռած եմ Օրէնքին համար, բայց կենդանի խաչուած եւ յարութիւն առած Յիսուսին հետ, որ իմ մէջն կ'ապրի իբրեւ Որդին Աստուծոյ: Սէր, տառապանք, բարութիւն, հաւատք ունեցողներուն համար Օրէնքը գոյութիւն չունի: Քրիստոս է մեր միակ միաթարուութիւնը, խաղաղութիւնը, սիրոյ հանդիսը, հոգեկան բերկրանքը եւ բարութեան կարեկցութիւնը: Տէրը որոշած է զիս տակաւին մօրս արդանդէն եւ իր մեծ չընորհով հրաւիրած յայտնելու զինքը աշխարհին: Օրէնքը մահուան միայն կրնայ տանիլ զմեզ, մեղաւորներն ալ արդարանայ միայն Յիսուսի շնորհիւ, որ նոր օրէնքն ու սկզբունքն է ջերտոնեանային:

Հին Օրէնքը Մովսէսին արուեստաւ ազա-

առաջնությունը Իսրայելը փառաւորի գերութեանն է և Հեթանոս կոապաշտութեան չարիքներէն, իսկ Յիսուսով մարդկութեան բերուած Աւետարանը կու գայ աղատագրելու բովանդակ մարդկութիւնը մեղքի գերութեանն է և տանելու հոգեկան ազատութեան եւ սրբութեան բերկրանքին: Հաստատրիմ ըլլալ Աստուծոյ և իր առած Օրէնքին, չարունակել կարենալու համար իրենց կեանքը, գերագոյն խոստումն է մեր նախահայրերուն, ոսկի թելի մը պէս Իսրայելի պատմութեան մէջ ծայրէն միւսը երկաթող: Մեծ իմաստով Մարդոյն եւ Որդի Աստուծոյն է, իր տիեզերական այս նկարագիրը զինք վեր կը բռնէ ազգային մասնաւորութիւններէն, տեղէն ու ժամանակէն, ընծայելով իրեն բուսական սեղ ու հանրամանք մարդկային պատմութեան մէջ: Անորով տիեզերքը իր մէջն է, զերծ ցեղային մասնայատկութիւններէն եւ սահմանումներէն: Անկիւս փրկիչն ու եղբայրն է բոլոր մարդերու եւ բոլոր ազգերու անխառնար: Իրմէ առաջ բոլոր դարերը իրեն կը նային, եւ իրմէ վերջ մտնէ ինչ իր նկարագրին կնիքով է կնքաւորք:

Տեսանկարագը չպատասխանեց, իրեն համար այլեւս զոյաութիւն չունի Պօղոսը: Դարձաւ Պետրոսին, որ անկիւնը նստած կը փորձէր Հետեւիլ այս խոսակցութեան, ըսաւ, մտածկոտ ա զփոզւո՜ւ: «Տարսնացի Պօղոսը պէտք չէ քարոզէ սինակոններուն մէջ, իր այս արտայայտութիւնները կրնան խանգարել Համայնքին խաղաղութիւնը»:

Սակայն Պօղոսը անգործ մնալ չէր սիրեր, կը քարոզէր յաճախօս Հրեաներու սինակոններուն մէջ, յայտարարելով թէ եկած Մեսիան Աստուծոյ Որդին էր: Բոլոր զինք ճանչցողները կը մնային զարմացած իր այս յեղաշրջումին համար: Մեսիայի որդեկութեան զազափարը եւ համամարդկային նրկարագիրը մէկ կողմէն կը խոցէր Հրեամիտները եւ միւս կողմէն կը զարմացնէր յունաստանները, որոնք կը կարծէին թէ ասիկա նոր հնարք եւ զաւադրութիւն էր քանդելու նորակազմ համայնքը: Բայց ինչ հեղանջով կը նայէին գինիէն զարմած այս քաջախիւ, սրբախօսելով թէ «Սօղոս էշերը փնտռելու Զայա եւ զոսա թագաւորութիւնը»: Սակայն Պօղոսը գիտէր իր պտուի, չուրջիններեւ

նեղմտութիւնը փոխանակ կաշկանդելու դիւքը, աւելի կը սրէր գործերու իր հոսանքը: Գիտէր թէ հոգին երազել կարենալու համար բարձունքէն եկող քարի մը նման, կամ լեռներէն հոսող գետերու հանգոյն, մոռնալ պէտք էր դիտնալ ըրջապատի աղմուկը եւ երկնքին նայիլ, ուր ամէն ինչ քաղցր է ու խաղաղ՝ Աստուծոյ նայուածքին պէս: Գիտէր թէ Մեսիան միայն Հրէից համար չէր եկած, այլ նաեւ Հեթանոսաց, եւ ինքը կանչուած էր ըլլալու ձայնը Մեսիային, Հեթանոսներուն մէջ եւ բերելու վանոնք բոլոր փրկութեան: Բացառիկ արոնջութիւնն է եւ րաշխիք ունէր Տիրոջմէն քարոզելու Աւետարանը (աւետարան իմ), որ իր հանձնարին մշակած առտուածարանական մէկ դրութիւնը չէր, այլ յայտարարութիւնը այն ճշմարտութեան, զոր քարոզելու համար Աստուծո շնորհած էր իրեն: Ինքնայատուկ էր իր առաջնութեան նկարագիրը, ազատ չէր ինքը ըլլալու տարբեր քան ինչ որ էր: Ուրիշները զուարթ հոգիով պատասխանեցին իրենց կոչումին, ինքը տեղի առաւ միայն աստուածային շնորհաց ամենազոր ստիպողականութեան, ասոր համար շնորհաց վարդապետութեան, այսինքն առաջ անձնական արժանիքի եւ լոկ աստուածային սիրով ստացուած փրկութեան մտածումը առանցքն էր իր վարդապետութեան: Ինք չէր որ կ'ապրէր իր մէջը, այլ Քրիստոս: Իր հաւատքը զգացումէ մը չէր որ կը բխէր, այլ իր մէջ ապրող զօրութեան մը գիտակցութեանն: Այդ գիտակցութեանն էր որ կը վկայէր իրեն թէ Օրէնքը պարտուած էր այլեւս եւ անգործ փրկութեան համար, երբ աստուածային ընտրութիւն յանկարծ ի յայտ կուգար իր ամենախաղաղութեամբ եւ բացարձակ ազատութեան նկարագրով, թէ փրկութեան երկու բեւեռներն էին Յիսուսի մահը եւ յարութիւնը, մին՝ իրեն շրջուած մարմնեղէն կեանք եւ միւսը՝ իրեն վերանորոգուած հոգեղէն ապրում: Սեանդուն ու կորովի, դատումի, սիրոյ, քաջութեան, դէմաշնորհամեութեան, մտքի՝ ճկունութեան ձիրքերով զեղուն էր Պօղոսը, իր ամբողջ էութեամբը, որուն ձով Գայիլեացի ձկնորսները կը մնային ճիշդ եւ անպատկար, հակառակ Տիրոյ Հետ իրենց

ունեցած տարիներու փորձառութեան: Հոգիին տեսիլքը ունեցած էր ան, որ բարձր ու մաքուր էր քան աշխարհը տեսնուածը:

Պետրոսն ու իրենները աշխարհ եկած լոյսին ու ճշմարտութեան շարողիններն էին, Պօղոս կը պատրաստուէր այդ ճշմարտութեան մարտիրոսը ըլլալու, այդ լոյսով յեղաշրջելու աշխարհը: Նոր վարդապետութեան համար միջին կերպ չկար, կարելի չէր մտադրօտել կամ իրաւաստութեան դալ մեղքին հետ: Վերացական միտքերու եւ խնդիրները իրենց բոլոր երեսներով տեսնելու աստիկ մարդոց միջիւ եղած յաւիտենական վէճն է ասիակ:

Պօղոս կ'ուզէր ունենալ Բրիտանիա կըրօնքը, ոչ թէ Բրիտանիա վրայ հիմնուած պաւնանք մը: Կ'ընդգրկէր ընդարձակ Հորիզոն վազաւան, հպած ըլլալով ամէն բանի, պատմութեան, սրբապան գիտութեան, արտաքին դպրութեան, իմաստասիրութեան: Այս բոլորէն վեր՝ խանդավառ ու խոր հաւատքը որ լեռները տեղափոխելու ընդունակ կ'ընէ մարդը: Կեանքը կը պահանջէր վստահներուն գիմաղբաւօղ և փոթորիկներուն խիզախել գիտցող մարդեր, հզօր հոգիներ, որոնք խաղաղութիւն ունենալով իրենց խղճի ատեանին մէջ, չեն սարսիւր արտաքին ցնցումներէն: Որոնց արտայայտութիւնները երկրի խորքերէն ժայթքող ջուրերու ինքնաբերականութիւնը ունին: Պօղոսին բովանդակ կեանքը քրիստոնեայ որդին ներքին տառմն է, իր տկարութիւններէն տանջուած, մեղքէն անդուած բաց Յիսուսի սիրովը չողափայլ եւ անոր վրայ ունեցած վստահութեամբը բերկրալից: Մէկը որ դաւացած էր աստուածային շնորհքին ճառագայթը իր վրայ, ինչպէս արեւը որ զարթան հետ նոր կեանք կը բերէ միւսներէն զխահակ բոյսին: Ան ճանչցած էր խաչին յիմարութիւնը:

Պետրոսն ու իրենները իրերը կը տեսնէին այնպէս՝ ինչպէս որ էին անոնք, Պօղոս ինչպէս պէտք է ըլլային: Առաջինները կը դատարարէին, վերհալումներու կ'ենթարկէին քանոնք, Պօղոս իր հաւատարմացումին կը լռօնէր զինքն ոգեւորող համոզումին ջերմութիւնը: Ի՞նչ մէջ ինչ մը կար հզօր շունչէն փոթորիկին, որ կ'աւելբ կը տանէր խոլըն-

դոսները: Նորածին ընկերութեան մեծ ներշնչանք էր ան:

Հակառակ առաքելներու արդիւրին, Պօղոս կը քարոզէր յունախոս հաւատացեալներուն: Զինքը լսողներուն մէջ կային մարդեր որոնք իրեն ընկերացած էին Դամասկոսի իր ճամբորդութեան, եւ լքուած՝ տեսիլքէն յետոյ: Ասոնք ռիսկացած Պօղոսին դէմ, որ դաւաճանած էր իրենց, կ'ուզէին վնասել իրեն: Միւս կողմէ առաքելները կը վախճային որ այս վերջինին դէմ եղած զրգոտութիւնները կրնային ուշադրութիւնը գրաւել Հրէից վերին իշխանութեան եւ առիթ տալ նոր հալածանքի: Օր մը երբ Պօղոս նորէն կը քարոզէր Լիքիացիներու օինակոյնին մէջ, քանկարծ շրջապատուեցաւ իր հակառակ կողմերէն, որոնք կ'ուզէին սպանել զինքը, յիշեցնելով իրեն իր ոճերները: Սակայն հակառակորդները իրենց մտադրութիւնը դեռ չգիտեալքած, Բարձրաբար իր մարդերով հասաւ եւ փրկեց վստահին բերանը ինկած զոհ:

Պօղոս սակայն չէր այն մարդերէն, որոնք կրնային ազատուիլ սպանալիքներէն: Մեծ գետի մը նման որ իր մէջ ընդունած ցուրերէն լուսի կը մեծնայ, Յիսուսին նըւիրուելու իր վճռականութիւնը տակաւ կեդրոնական է միայն զիմը կը դառնար իր կեանքին, միւս բոլոր մտածումները հարկատուներ էին այս հիմնական զաղափարին: Դիւցազնական այս կեցուածքը տիրապետող զինն էր իր կեանքի ամբողջ համահունակին, որմէ կ'առանջէին հետզհետէ իր ուրախութեան հրաշալի շնորհքը, իր յուզումնալից կեանքի ողբերգական արտայայտութիւնները, իր հուսցումին անբաղդատելի խօսքերը, իր սերոյն յուզել ներդաշնակութիւնները:

Ոչինչ կրնայ այնքան լաւ կերպով ի յայտ բերել մարդու մը հոգեկիճակը, որքան կեցուածքը զոր ան ունի իր հակառակորդներու ճանդէպ: Հոս է որ երեսուն կուրայ ճշմարիտ մարդը: Քաջութիւն է անշուշտ յարողցնել իր մեծանքները, բայց նկարագրի գեղեցիկ սպացոյց մըն է առաջատար խուռեւելն վերջ, ուրիշ առաջատար մը բարձրացնել ցովակայտին վրայ: Կեանքը մեղի չի հարցնէր միայն թէ ի՞նչ ընելու կարող ենք,

այլ թէ ինչերո՞ւ կարող ենք Հանդուրժել, առանց ընկճուելու: Կարգ մը առաքինութիւններ անշատ ծաղիկներ են որ կը գեղեցկացնեն Հոգեւոր բնանկերը, ուրիշներ՝ կը նմանին մթնոլորտին որ յատկութիւն ունին ծաղկեցնելու միւս բոլոր առաքինութիւնները: Անկեղծութիւնը Պօղոսի Հոգեւոր մթնոլորտին է, ոչ մէկ բան ճիշդ կը Հնչէ մարդու մը կեանքին մէջ որ ի բնէ անկեղծ չէ: Մենք անտեսանելի անձնաւորութիւններ ենք մեր մարմիններու ետին ծածկուած, եւ ինքզինքնիս կը յայտնենք խօսքերով եւ իրարու փոխանցուած նշաններով: Ով որ կը ասէ, կեղծ նշան մը կը պարզէ դիտակցօրէն եւ կը կազմալուծէ փոխադարձ դրութիւնը մտաւաճութեան, որուն վրայ կը Հաստատուի մարդկային գործունէութիւնը: Փրկութեան գործ մը ստանձնել յոռի չըմպալատի մը մէջ, փոխաբերական իմաստով կը նշանակէ անդունդին մէջ նետուիլ, որովհետեւ նման գործ մը կ'ենթարէ տառապանք եւ ի Հաւորէն մահ: Պօղոս իր առաքելութեան աստուածային բնութիւն վրայ անհուն վստահութիւն ունէր, պատրաստ էր ուրախութեամբ վճարելու մարդոց փրկութեան գինը իր մահով: Եթէ ան իր Հոգին վեր բռնած չըլլար մարդոց երկիւղէն, քնաւ պիտի չկրնար ինքզինքը ըլլալ եւ Հարուհակել իր առաքելութիւնը: Կը Հաստատար թէ ինքը պաշտպանն էր ճշմարիտ Հաւատքին. առաքելներու արգելքը եւ Հաւատացեալներու անդիմադրութիւնը չէին սարսեր իր անյողողող կեցուածքը: Այս վճռական բայց տաժանելի դարձող խոհերուն մէջ օր մը երբ կ'աղօթէր տաճարին մէջ, իր Հոգին յանկարծ լեցունցեալ արտակարգ ուրախութեամբ: Վեր բարձրացուց իր նախածքը եւ տեսաւ որ Աստուծոյ առունը լեցուած էր քաղցր՝ բայց ակնախտիղ ճառագայթներով: Կրակ կար իր շուրջը, իսկ իր զլխուն վերեւ կապոյտ երկինք մը լեցուն լոյսերով: Յետոյ տեսաւ ստուերի մը Հարժիլը, որ խաղաղօրէն կը կարէր երկնային աշտ միջոցը, եւ լը-

սեց ձայն մը որ կ'արձագանգէր իր Հոգիին խորը. «Հեռացի՛ր Երուսաղէմէն, որովհետեւ Հուրջիններդ տակաւին ի վիճակի չեն ընդունելու վկայութիւնը զոր կը բերես ինքեանց»: Պօղոս չկորսնցուց ինքզինքը, ինչպէս միշտ, որովհետեւ կ'զգար թէ այս տեսիլքով նոր պատգամ մը կը փոխանուէր իրեն: Երբ արթնցաւ իր այս երազէն, նորէն լսեց նոյն ձայնը, աւելի Հնչեղ ու յստակ. «Հեռացի՛ր Երուսաղէմէն եւ դնա քարդուլու ի Հեթանոսս»:

Երբ առաքելները իմացան որ Պօղոս որոշած էր Հեռանալ Երուսաղէմէն, յայն շունչ մը ատին: Բար-Նարաա բնկերացաւ իրեն մինչեւ Կեսարիա: Երկու բարեկամները ամբողջ ճամբու ընթացքին խօսեցան իրարու հետ, լուս պայքար մը կար իրենց Հոգիներուն մէջ: Յետոյ Պօղոսը խզեց լուծութիւնը. «Ուեղճեր են անոնք որոնք լեցուն են Հաւատալիքով, բայց չունին կրակը Հաւատքին: Դժբախտ են անոնք որ կը չփոխեն օնապարծութիւնը Հերոսութեան հետ: Իբրեւ որսորդ եկալ Երուսաղէմ, բայց իմ ոսկին հետեւ չհասան իրենց նպատակին: Երթներս կ'այրին խօսելու իղձին, նման ամբոս առեւին որ կը Հասունցնէ Հողերուն պարզեւր: Բաժանումը կը մշուէ միտքը, օսակախ կը լեցնէ Հոգին յոյգերով ու քաղցրութեամբ, վաղուան մեծ երգին Համար: Պրոպալից ծառի մը պէս կեցալ ձեր մէջ, բայց ոչ ոք ուղեց մօտենալ ինծի: Հողիս լեցուն էր գինիով, բայց ոչ ոք ըմպելու եկաւ անկէ: Ունեւորին վիշտը աւելի է, երբ տալ ուղէ ան, քան մուրացկանին: Կը մեկնիմ, Հոգիս լեցուն տակաւին չբացուող ճշմարտութիւններով: Պիտի վերադառնամ վերստին, որովհետեւ կաթով լեցուն ստիները չըթներ կ'որոնէ»:

Երկու բարեկամները Համբոյներով եւ արցունքով բաժնուեցան իրարմէ: Բար-Նարաա երկար նայեցաւ Պօղոսի ետեւէն, մինչեւ որ անոր փոքրիկ եւ երերուն Հասակը ծածկուեցաւ իր աչքերէն: